

Varannan damernas med herrar som för

Expressen den 8 mars 2012

Under de senaste tjugo åren har andelen män i kommunalpolitiken minskat från 76 procent till 55 procent. Men på toppositionerna fortsätter männen att dominera. Enligt den senaste tillgängliga statistiken utgjorde män 65 procent av förstanamnen på partiernas kommunala vallistor - och 73 procent av ordförandeposterna i landets kommunstyrelser. Vår forskning visar att män, under de senaste 20 åren, haft större sannolikhet att stiga i den politiska hierarkin, både genom att bli omvalda och genom att tilldelas specifika politiska uppdrag.

En övervikt av vissa grupper på inflytelserika positioner kan vara ett tecken på bristande demokrati.

Tidigare forskning visar också att folkvalda med olika livserfarenhet gör olika politiska prioriteringar. Från väljarnas synvinkel kan det vara problematiskt att de endast kan observera vilka politiker som står på vallistan. Hur inflytandet sedan fördelas mellan de invalda politikerna, i form av politiska uppdrag, är upp till partierna. Eftersom mer inflytelserika positioner - som kommunstyrelsens ordförande - medför större makt är det viktigt att undersöka vilka faktorer som kan ge mer jämlikt tillträde till dessa roller.

Vi har kartlagt karriärvägarna hos samtliga svenska kommunpolitiker sedan början av 90-talet, med sannolikheten för att bli återvald som huvudsakligt fokus. Mäns politiska karriärer skiljer sig markant åt från kvinnors. Den genomsnittlige mannen har varit 7 procent mer sannolik att bli omvald, 25 procent mer sannolik att bli förstanamn på listan, och 20 procent mer sannolik att bli ordförande i en nämnd eller i kommunstyrelsen.

Det finns många anledningar till att män avancerar i politiken medan kvinnor byts ut. Män fortsätter ofta sina politiska uppdrag när de blir föräldrar.

Det är också mindre vanligt att de flyttar ifrån kommunen och därmed lämnar politiken. Efter att vi i vår forskning tagit hänsyn till dessa, och andra, relevanta faktorer, kvarstår en mycket stor del av könsskillnaderna.

Men när det är jämnt mellan höger- och vänsterblocket ökar andelen kvinnor som blir folkvalda, och de har även lika stor sannolikhet att nå högre positioner i jämförelse med sina manliga kollegor. Dessa resultat stämmer väl överens med forskning från andra länder som visat att politiska partier gör en mer noggrann övervägning av kandidaternas kompetens när den politiska makten inte är tryggad.

Vi har också undersökt hur könskvotering påverkar politikernas karriärer genom att studera effekten av Socialdemokraternas införande av "varannan damernas" på partiets vallistor i början av 90-talet. I över en fjärdedel av landets kommuner ledde detta till att andelen invalda socialdemokratiska kvinnor mer än fördubblades. På detta sätt fyllde kvoteringen sitt syfte i att motverka den numeriska snedfördelningen av män och kvinnor bland politikerna.

Men när det gäller lika tillträde till inflytande är effekten mer otydlig. Under de påföljande valen efter kvoteringen fortsatte kvinnors karriärmässiga nackdel att vara som störst i de kommuner där de tidigare haft som svårast att bli valda. Vi kan i vår undersökning utesluta att detta berodde på lägre formella meriter bland "inkvoterade" kvinnorna. I själva verket hade de högre utbildningsnivå än de män som de ersatte.

I det senaste valet har bilden förändrats något. På de platser där kvinnor tidigare hade det svårast att bli folkvalda, och kvoteringen således bet mest, ser vi en vändning mot mer jämlika karriärmönster. Vi kan av detta dra den - försiktiga - slutsatsen att könskvotering över tid även kunnat motverka en snedrekrytering till mer inflytelserika positioner inom en organisation, i detta fall det socialdemokratiska partiet.

Sammanfattningsvis visar vår forskning att den genomsnittliga folkvalda kvinnan i svenska kommuner har mindre politisk makt än den genomsnittlige mannen. Denna könsskillnad beror bara till en liten del på karriärval i samband med föräldraskap, och gäller även när vi jämför politiker med samma grad av politisk erfarenhet. I stället kan partiernas nomineringsprocesser vara orsaken till bristande jämlikhet. Där den politiska konkurrensen är hög finns inga könsskillnader i karriärmönstren.

JOHANNA RICKNE

OLLE FOLKE

Johanna Rickne är forskare vid Institutet för näringslivsforskning. Hennes forskning är inriktad mot kinesiska arbetsmarknadsfrågor och politisk representation i Sverige.

Olle Folke är forskare vid Columbia-universitetet i USA. Hans forskning är inriktad mot bland annat amerikansk och skandinavisk lokalpolitik.